

Památník vojenských šarvátek na Frýdlantsku za napoleonských válek

V roce 1813 zasáhlo dosud poklidné Frýdlantsko surové válečné dění. V březnu přitáhli rakouští vojáci, kteří měli chránit pohraniční oblasti severu rakouské monarchie před nepřátelským vpádem vojáků francouzského císaře Napoleona Bonaparta. Ten svou rozpínavou politikou významně poškodil také hospodaření českých zemí, např. státní bankrot v roce 1811 byl jedním z důsledků napoleonských válek za vlády rakouského císaře Františka I. Frýdlantem se na jaře 1813 mihly osobnosti vojenského života tehdy zvučných jmen, ať už to byli hrabě Stadion či generál Neipperg. Nevelká jednotka rakouských polních myslivců se ubytovala v různých vsích Frýdlantska. Po ní přišly útvary polsko-francouzské i ruské. Už 12. května přijel do Frýdlantu ministr hrabě Stadion, aby navštívil ruský „hlavní kvartýr“ až ve Zhořelci. Dva dny poté místní pozorovali průjezd pěti desítek vozů raněných Prusů a zajatců. Dočasný přibytěk našli v Raspenavě a Luhu. Koncem května vpadlo na tisíc kozáků do obce Ves a poplenilo ji. Také jiná místa přečkala nápor nezvaných hostů. Na zámku strávil několik dní francouzský generál Moreau. Příměří mezi vojsky uplynulo v srpnu. Napoleon písemně rozkázal svému štábnímu generálovi Alexandru Berthierovi, vévodovi z Wagramu, obsadit Frýdlant 16. srpna. Jeho jednotky měly – spolu s vojenskými inženýry – obhlédnout okolí města kvůli vybudování opevněných pozic. Téhož dne přišla do Frýdlantu zpráva, že nazítří lze očekávat pochod jednotky „nepřátelské armády“ Poniatowského, která stála u Žitavy a někdejšího saského Rychnova (pol. Bogatynia, něm. Reichenau). A tak se už 16. srpna u Kunratic a blízkého Frýdlantu střetly oddíly Rakušanů a Francouzů. Den poté Francouzi, Poláci a jejich generál Jan Nepomuk Umiński obsadili město. Pak přišly polsko-francouzské jednotky ke Kunraticím, kde je zadržovali rakouští myslivci ležící u Frýdlantu. Došlo k potyčkám, jejichž výsledkem byli dva mrtví a dva zranění myslivci rakouské armády a čtyři padlí z napoleonské polské jednotky.

Právě ve Větrově, na místě zvaném Tongrund (tedy hliník – těžené ložisko cihlářské či hrncářské hlíny), zbudovaly části polsko-francouzské jednotky svůj tábor. Francouzi chtěli 20. srpna táhnout do Liberce, ale u Albrechtic a Mníšku je pozastavili rakouští vojáci. To jim nebránilo v úmyslu plenit a vypalovat obce v okolí Liberce. Protože vzápětí (26. srpna) utrpěli Francouzi porážku ve Slezsku, stáhli se i z Frýdlantu. Jejich pozice zaujali vítězní spojenci, jejichž vojska lze označit za mezinárodní. Když se 2. září objevili ve Frýdlantu vojáci nejrůznějších národností, slovanských i neslovanských (kozáci, Kalmykové a Kyrgyzové), purkmistr a radní jako představitelé města připravili jejich velitelům slavnostní hostinu. Cizokrajně vyhlížející, různými jazyky hovořící a v pestrých uniformách oděni důstojníci dostali od místních s ohledem na válečné časy skvělé pohostění v soudní světnici frýdlantské radnice. Neobyčejně setkání s ochránci habsburské monarchie zachytil místní malíř Anton Donath na rozměrné olejomalbě. Tou dobou prošlo krajem na 14 000 mužů směrem do Saska, aby se s francouzským vojevůdcem utkali 16.–18. října 1813 v rozhodujícím střetnutí u Lipska. To přineslo konec moci „světového buřiče“. Jeho sebevědomé tažení Evropou skončilo dvouletou internací na ostrově Elba. Zaraženou panovačností svého majestátu nad Evropou i Ruskem francouzský císař narušil už jen krátce: po definitivním zúctování u Waterloo Napoleon Bonaparte dožil na sv. Heleně. Někdejší přítomnost jeho vojsk v roce 1813 se však zapsala do paměti současníků také v tomto kraji.

Frýdlantští si připomněli stoleté výročí vojenských střetů u Kunratic a Frýdlantu na popud Heinricha Metzgera. Místní amatérský badatel byl totiž původním povoláním plukovník. Jeho úsilím získaly spolky peníze na zbudování jednoduchého pomníku. Osazen byl při silnici u Tongrundu v srpnu 1913, pamětní deska stručně připomínala tehdejší události. Slavnostního odhalení kamenného pylonu se zúčastnili podle dobových zvyků představitelé světské i církevní moci, členové různých německých spolků, čestní hosté i obyčejní obyvatelé a diváci. Pomník byl v roce 1940 přestěhován a po roce 1945 poškozen. Teprve po několika generacích se obnovou historické paměti českých obyvatel kraje navrací památka na ty, kteří tu žili a bránili své domovy.

Milan Svoboda

sbírka Městského muzea Frýdlant

sbírka Městského muzea Frýdlant

↑ Slavnostní odhalení památníku proběhlo za účasti zástupců místních spolků, samospráv i obyvatelstva 3. srpna 1913

Památník v Tongrundu nedlouho po odhalení. Z tohoto místa byl přesunut při rekonstrukci silnice v roce 1940

Cesta k současné podobě památníku trvala řadu let. Prvním, kdo zapomenutý pylon při silnici z Frýdlantu ke státní hranici odkryl, připojmeněl veřejnosti a na vlastní náklady očistil, byl Pavel Kněbort z Liberce. V roce 2012 začala hlavní etapa obnovy, kterou realizovala obec Kunratice s občanským sdružením Frýdlantsko za podpory řady sponzorů a partnerů. Památník je osazen věrnými kopiemi všech symbolů z fosforbronz, které byly po druhé světové válce ze žulového pylonu odstraněny. S jejich výrobou začal sochař a restaurátor Oldřich Hejtmánek (†), dokončeny byly Michalem Kinterem. Celkové náklady na obnovu pomníku a úpravu okolí přesáhly 100 000 Kč. Slavnostní odhalení obnoveného památníku se uskutečnilo 3. srpna 2013, 100 let po jeho prvním vztyčení.

Jan Heinzl

Zdeněk Liška

Starosta obce Kunratice Milan Götz (druhý zleva) se významně zasadil o současný stav památníku a přiložil i ruku k dílu